

Kultur- och fritidsnämnden

Emma Jensen
Kultur- och fritidsstaben
emma.jensen@ekero.se

Utredning utlån av sportutrustning

Dnr KFN24/27

1. Uppdraget

Uppdraget är formulerat i Ekerös politiska plattform för 2024–2026. Mittenstyret uppger att de vill att kommunen ska erbjuda sportutrustning för utlån.

Som ett första steg gav kultur- och fritidsnämnden i utvecklingsuppdrag till kultur- och fritidsförvaltningen att utreda förutsättningar för utlån av sportutrustning.

2. Omvärldsanalys

Ett arbete har gjorts för att se hur utlåningsverksamheter fungerar i andra kommuner. Dialog har förts med Tyresö kommun, Järfälla kommun och Ulricehamns kommun. Det finns 130 Fritidsbanker runt om i landet och även andra verksamheter som inte är anslutna till Fritidsbanken Sverige som koncept, såsom sportotek och liknande. Det har funnits gott om verksamheter, erfarenheter och upplägg att titta på.

3. Utlåningsverksamhetens funktion

En utlåningsverksamhet är en plats där människor kan låna sport- och fritidsutrustning gratis. Syftet är att främja tillgängligheten och jämlikheten när det gäller tillgång till sport- och fritidsutrustning, särskilt för de som kanske inte har råd att köpa sin egen utrustning eller vill prova på olika aktiviteter innan de investerar i utrustning.

Genom att främja delningsekonomi och erbjuda invånare möjligheten att låna istället för att köpa nytt, spelar sådana verksamheter en avgörande roll för att främja miljömässig hållbarhet. Genom att minimera förbrukningen av resurser och öka medvetenheten om hållbar konsumtion bidrar de till att minska den negativa påverkan på miljön. Dessutom förebygger de uppkomsten av avfall genom att främja återanvändning och återvinning, vilket skapar en mer hållbar och miljövänlig samhällsmodell. Enligt en utvärdering av

Fritidsbankens verksamhet från 2019 som genomfördes av det statliga forskningsinstitutet RISE, kan klimatpåverkan reduceras med 70% jämfört med om det köps ny sportutrustning.

Hur en utlåningsverksamhet fungerar kan variera något beroende på platsen och organisationen som driver den, men vanligtvis fungerar det ungefär så här:

- **Insamling av utrustning:** Fritidsbanken tar emot donationer av begagnade sport- och fritidsutrustningar från allmänheten eller från organisationer.
- **Inventering och katalogisering:** Den mottagna utrustningen inventeras, kontrolleras för skador och katalogiseras så att det är lätt för människor att hitta vad de behöver.
- **Utlåningssystem:** En utlåningsprocess inrättas där människor kan komma till verksamheten för att låna utrustning. Vanligtvis finns det en tidslängd för hur länge utrustningen kan lånas.
- **Underhåll och reparation:** Utlåningsverksamheten ansvarar för att underhålla utrustningen i gott skick.
- **Tillgänglighet för alla:** En viktig princip för utlåningsverksamheterna är att främja tillgänglighet för alla, oavsett ekonomisk bakgrund eller andra faktorer.

I utredningen framkommer det att det är mer kostnadseffektivt att ansluta sig till Fritidsbanken som koncept snarare än att starta en helt egen utlåningsverksamhet.

Andra fördelar är följande:

- Fritidsbanken är en väletablerad organisation med lång erfarenhet från många olika kommuner över hela landet.
- Kommunen erbjuds hjälp och stöd från Fritidsbanken Sverige under hela processen, under planering & uppstart, såväl som när verksamheten är på plats.
- Utlåningssystem ingår.

4. Fritidsbanken Sverige

Fritidsbanken Sverige är en ideell nationell organisation som främjar och stödjer etableringen och driften av fritidsbanker runt om i Sverige. Organisationen grundades 2013 och har sedan dess arbetat för att sprida konceptet med fritidsbanker över landet.

Att vara medlem i Fritidsbanken Sverige kostar 10 000 kr per år. Som medlem får kommunen stöd med nyetablering, utveckling, samordning, utbildning, information och marknadsföring. Kommunen får också tillgång till ett nationellt och regionalt nätverk av andra kommuner som driver Fritidsbanken. Nätverket nyttjas flitigt både för erfarenhetsutbyte och utbyte av utrustning. Till exempel om någon Fritidsbank får in mycket av en viss storlek, så delar ofta den Fritidsbanken med sig till andra inom regionen som har brist på just den storleken.

I medlemskapet ingår också försäkringar, tillgång till ett digitalt utlåningssystem som underlättar marknadsföring, logistik kring utlåning och inlämning, sms till låntagare, samt uppföljning och statistik för verksamheten. Kommunen kommer också att synliggöras genom

Fritidsbanken Sveriges hemsida och personalen på Fritidsbanken erbjuder tillgång till ett intranät där det finns utbildningar och stöd kring inkluderande bemötande, hur man sköter sport- och friluftsutrustning, arbetar med tillgänglighet för alla i lokalen, att tänka på vid uppsökande verksamhet etc.

Fritidsbanken Sverige har identifierat några framgångsfaktorer för en lyckad verksamhet:

- Att verksamheten sköts i kommunal regi
- Långsiktig och hållbar finansiering
- Anställd personal
- Tillgänglig och centralt placerad lokal

5. Lokal

Lokalen bör ha den mest tillgängliga placeringen möjlig. En fritidbank lyckas bäst när man kan nå flest spontana besökare. Goda parkeringsmöjligheter är en förutsättning. Utlåningsverksamheten ska gärna placeras i Ekerö centrum.

En stor öppen yta är optimalt för bäst översyn. Lokalen bör vara minst 250 kvm för att rymma en bred variation på den utrustning som kan lånas ut.

6. Samverkan med civilsamhället

En god samverkan med föreningslivet och civilsamhället är avgörande för att Fritidsbanken ska kunna bli en framgångsrik verksamhet i Ekerö.

Idrottsföreningar kan vara behjälpliga med att samla in utrustning och fungera som en viktig kanal för att sprida information om utlåningsverksamheten.

7. Budget

1 verksamhetsledare	640 tkr
1 handledare	550 tkr
Medlemsavgift Fritidsbanken	10 tkr
Lokalkostnad (uppskattad*)	500 tkr
Maskiner	200 tkr
Övriga kostnader	100 tkr
Total kostnad	2 000 tkr

Extra utgifter tillkommer för uppstartsarbetet som beräknas ta minst 6 månader. I början måste en del nödvändiga investeringar i maskiner och möbler göras.

*Det är svårt att beräkna uppskattad kostnad av lokal då det beror på placering, storlek och lokalens skick samt om det går att använda befintligt lokalbestånd genom resurseffektivisering.

8. Förslag och rekommendationer

Förvaltningen ser positivt på att etablera en utlåningsverksamhet i Ekerö kommun, förutsatt att en tillräcklig budget och lämplig lokal finns att tillgå. Platsen för verksamheten bör vara central inom Ekerö.

Vidare föreslår utredningen att Ekerö kommun ansluter sig till Fritidsbanken Sverige för att dra nytta av deras expertis och koncept.

Utredningen betonar att för att Fritidsbanken ska kunna fungera väl och säkerställa långsiktig hållbarhet är det avgörande med kommunal finansiering och bemanning. Att förlita sig främst på ideella krafter bedöms som riskabelt och kan underminera verksamhetens kvalitet och långsiktiga stabilitet.

En rekommendation från utredningen är att involvera arbetstagare från daglig verksamhet och arbetsmarknadsinsatser i driften av Fritidsbanken.

Under förutsättning att finansiering och placering kan lösas, är ett nästa steg att skapa en projektgrupp tillsammans med övrig förvaltningsorganisation för att planera för ett införande.